

STEFKOVICS ÁDÁM* – KOLLÁR DÁVID – PAVALACS ANDRÁS*****

**MTA TK; Századvég Alapítvány*

***PPKE BTK; Századvég Alapítvány*

****PPKE BTK; Századvég Alapítvány*

Mérhető-e a politikai ideológiai pozíció? A bal-jobboldali skála értelmezésének különbözőségei válaszadói csoportok között és egy korrekciós javaslat lehorgonyzó vinyetta-módszerrel

Kutatók világszerte használnak skálákat absztrakt fogalmak mérésére. A politikai szociológiai szakirodalomban a baloldali-jobboldali skála az egyik legelterjedtebb ilyen mérőeszköz. Ezen skálák alkalmazása erősen épít arra a feltételezésre, hogy az egyének ugyanúgy értelmezik a fogalmakat, illetve ugyanazt értik a skála egyes pontjain. Amennyiben a skála jelentése egyéni-
leg és akár valamilyen változó(k) mentén szisztematikusan különbözik (differenciált itemműködés), az torzítást okozhat a mérésekben. Ez a probléma különösen hangsúlyos lehet nemzetközi kutatásokban, de országokon belül is felvethető. Tanulmányunkban egy Magyarországon felvett hibrid (telefonos-online) kérdőíves vizsgálat adataira támaszkodva vizsgáljuk, hogy mennyire egységes a bal-jobboldali skála jelentése hazánkban. A válaszadókat arra kértük, hogy helyezzenek el három ideáltipikus személyt (egy baloldalt, egy középen állót, és egy jobboldalt) a bal-jobboldali skálán. A válaszadók mindössze 21 százaléka pozícionálta a „helyes” sorrendbe a vinyettákat, igaz a skálaátlagok a várt sorrendet követik. A vinyetták „helyes” elhelyezését leginkább a végzettség, a lakóhely és a politikai érdeklődés, illetve részvétel befolyásolták. A vinyetták elhelyezése legerősebben végzettségi és politikai csoportok között szóródott: a jobboldaliak és a kormánypártiak minden vinyettát erősen jobbra, míg a baloldaliak és az ellenzéki szimpatizánsok erősen balra „húztak”. Tanulmányunkat egy olyan korrekciós módszer javaslattal zárjuk, amely King és munkatársai (2004) lehorgonyzó vinyetta megközelítését alkalmazva használja fel a vinyetta válaszokat a saját ideológiai pozíció korrigálására, és amely más skálákra is kiterjeszhető.